

Tre meddelanden

går samtidigt över världen. 1) Ryssland uppmanar i en högtidlig appell alla länder att ansluta sig till Chrustjevs "totala nedrustningsplan". 2) Ryssland har till Irak levererat mängder av tung krigsmateriel, däribland 300 flygplan. 3) Iraks diktator Kassem förklarar att han, och endast han, är skickad att förgöra Israel. Samtidigt talar hyggligt folk överallt i de demokratiska staterna om att man måste ha förtroende för den ryska statsledningen och uppskatta dess fredsvilja. Bedrägligheten har inga gränser, och folk tycks stå i kö för att bli bedragna. De tre meddelandena väcker alltså ingen större uppmärksamhet.

Hr Langes "skämt"

om den åldrande Adenauers oroande kärlek till den franska Marianne har kritiserats på flera håll. Kritiken är befogad; hr Lange har nått den position då enligt alla konventioner hans yttranden tillmäts betydelse. Att hr Lange endast sökt att vara rolig och hamnat i det låga och dumkvicka är i Sverige en ursäkt som knappast gör saken bättre; våra ministrar har varierande förtjänster, men när de vill vara spirituella är de alla under pari.

85

D · N

8/11 1959

Ungern och vår tid

Man talar ibland om demokrati och diktatur som en skillnad i ideologier. Enligt den demokratiska åskådningen har medborgarna inte bara samma rätt att öva inflytande på statsstyrelsen, de har också, och det är ännu viktigare, rätt att tänka, tala, skriva, välja yrke och parti oberoende av staten. Dessa rättigheter är till icke ringa del mera formellt garanterade än reellt möjliga att utnyttja, det är sant; alla har i praktiken inte den frihet som är folkstyrelsens ideal. Men att dessa rättigheter, dessa friheter, likväl är av den största betydelse för de enskildas liv blir klart vid en jämförelse med diktaturen, med diktaturen i sin moderna, genom teknikens utveckling fulländade form. Ty i diktaturen är det staten som genom fysiskt förtryck och andlig påtryckning bestämmer eller söker bestämma vad medborgarna-undersåtarna skall göra och tänka in i minsta detalj. Det är en grupp människor, en byråkrati i besittning av alla tvångsmedel, som söker styra det stora flertalet människor i enlighet med sina syften. Diktatorn blir en sekulariserad gud, som belönar, straffar och leder; han blir, som det för några år sedan sades i en hyllningsskrift till Stalin, Sjalarnas ingenjör.

Men därför är det oriktigt att här tala blott om en skillnad i ideologier. Den tro som är Västerlandets kärna och heder innebär att den enskilda människan genom att, inom gränser som alltid måste vara obestämbara och bräckliga, själv tänka och välja skall kunna nå ett mått av personlig utveckling, särprägel och andlig självständighet. Att krossa denna möjlighet genom exekutionsplutoner, slavläger och likriktning är inte bara att hävda en annan styrelseform, en annan ideologi. Det är för oss, vare sig vi är religiösa eller rationalister, det radikalt onda, en förgripelse mot människans värdighet. Vår tids stora konflikt blir därför en strid mellan den goda viljan, ofta svag, vilseledd, undanskymd av dagens händelser och lockelser, och den onda viljan, ständigt aktiv och påpasslig, vars seger skulle betyda undergång för vad vi ser som mänsklighet.

I denna strid har Ungern genom frihetskampen 1956 och det brutala krossandet av denna frihetsrörelse varit av omätlig vikt. Liksom för mer än hundra

år sedan har ordet Ungern blivit en symbol för friheten, för Västerlandets värden. Vad som skedde i Ungern väckte samvetena, oroade de likgiltiga och tröga, gav nya impulser, ny kraft i striden för frihet. Ungernarna kan med stor rätt säga att under de år som följt på revolutionen Västerlandets människor ånyo lyckats söva sina samveten, att tröttheten och håglösheten återvänt, att offren synes ha varit förgäves. Men alldeles rätt är detta inte; över hela den fria världen minns man Ungern, vad som där gjordes har trots allt förblivit en eggelse för den goda viljan, en varning mot onskan. Ungerns offer hör till det samtidigt storslagna och fruktansvärda, som ger kraft åt frihetstanken i Västerlandet.

Det väsentliga i det som skedde var klarläggandet av att frihetskänslan inom det förtryckta ungerska folket levde kvar. För många har det legat nära till hands att tro att diktaturen småningom måste lyckas att omforma, att andligen stympa och likrikta ett folk i bojer. Den ungerska frihetsrörelsen är ett av vår tids stora exempel på att frihetskänslan kan leva vidare, trots att den är förföljd och förstummad. Efter den ungerska revolutionen vet vi att de många tiotal miljoner människor som under och efter det andra världskriget pressats in i den kommunistiska diktaturen inte glömt vad frihet är, att de är redo att strida och lida för friheten.

För de ungrare som lever i landsflykt kan insikten om värdet av Ungerns insats inte skymma bort känslan för den olycka som drabbat dem själva och deras land. De lever själva i svårigheter, de vet att de länder till vilka de kommit har lätt att efter ett skede av flammande medkänsla sjunka tillbaka i glömska och egoism. Men någon tröst, någon glimt av stolthet måste dock de ungerska flyktingarna finna i minnet av vad de gjort och i vissheten om vad de betytt och betyder. Utan flyktingarna från de erövrade och undertryckta länderna skulle vi som har lyckan att leva i ett fritt land vara ännu mer tränga i vår syn på världen, ännu mer fångna i självbelåtenhet och farligt lugn. De har rätt till vår medkänsla, men framför allt till vår tacksamhet.